

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 302/2024-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Barger Prekop s.r.o., Mostová 2, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 11Em/7/2020 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 11Em/7/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo sťažovateľa na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo sťažovateľa na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky.
- Okresnému súdu Nitra **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 11Em/7/2020 konať bez zbytočných prieťahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **4 500 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Nitra **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Nitra **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. apríla 2024, ktorá bola uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 302/2024-17 z 28. mája 2024 prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na ochranu pred neoprávnenými zásahmi do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní o návrhu sťažovateľa na výkon rozhodnutia vo veci úpravy styku s maloletými deťmi podľa § 370 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Konanie o výkon rozhodnutia začalo 30. novembra 2020 doručením návrhu sťažovateľa ako otca maloletých detí, a to na základe exekučného titulu, ktorým bolo uznesenie okresného súdu č. k. 24P/273/2020-45 zo 4. novembra 2020 právoplatné a vykonateľné 20. novembra 2020 o dočasnej úprave styku otca s maloletými deťmi.

3. Po prvotnej písomnej fáze konania (vyzývanie účastníkov konania a úradu práce sociálnych vecí a rodiny na vyjadrenie) a po podaní prvej sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi súdu (doručenej 14. mája 2021, na ktorú reagoval listom z 2. júna 2021) bolo nariadené pojednávanie na 18. jún 2021. V období od júna do augusta 2021 sťažovateľ iniciatívne a opakovane predkladal súdu podklady, ktorými preukazoval najmä marenie realizácie styku s deťmi. Krátko po tom, ako úrad práce sociálnych vecí a rodiny predložil súdu na jeho dožiadanie z 13. januára 2022 správu z 31. januára 2022, z ktorej vyplynulo, že povinná vo veci styku sťažovateľa s maloletými deťmi nespôlupracuje, a po tom, ako sťažovateľ predložil druhú sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi súdu 2. februára 2022, okresný súd uznesením č. k. 11Em/7/2020-449 z 10. februára 2022 uložil rodičom maloletých detí výchovné opatrenie spočívajúce v povinnosti podrobiť sa psychologickému poradenstvu a absolvovať konzultácie so psychológom. Zároveň matke maloletých detí uložil zabezpečiť účasť maloletých detí na výchovnom opatrení. Rozhodnutie právne odôvodnil s poukazom na § 363 CMP a § 37 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

4. Po zrušení predmetného uznesenia súdu prvej inštancie uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5CoE/10/2023 z 22. júna 2023 podľa § 389 ods. písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) okresný súd vyzýval (27. októbra 2023, 1. februára 2024) sťažovateľa (aj matku maloletých detí) na vyjadrenie, či a ako sa realizuje styk s deťmi, na ktoré sťažovateľ vo svojich vyjadreniach reagoval (aj iniciatívne) s tým, že styk sa nerealizuje. Okresný súd doručil 3. apríla 2023 sťažovateľovi prípis obsahujúci správu z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny z rozhovoru s deťmi, ku ktorému sa plánuje vyjadriť.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ poukazuje na jednotlivé skutočnosti, ktoré sú rozhodné pre posúdenie prietáhov:

5.1. K právnej a faktickej zložitosti veci uvádza, že tento typ konania tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, tiež zdôrazňuje, že ide o prioritnú vec a v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj s výnimočnou rýchlosťou konania. Akcentuje mimoriadny význam konania o výkone rozhodnutia, keďže jeho výsledok má podstatný vplyv na možnosť riadneho výkonu jeho rodičovských práv;

5.2. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľa je toho názoru, že v priebehu celého konania riadne a včas reaguje na výzvy okresného súdu, je plne súčinný a aj nad rámec výziev súdu pravidelne predkladá početné dôkazy na preukázanie, že styk s deťmi sa v zmysle neodkladného opatrenia nerealizuje;

5.3. K postupu samotného súdu, a to na podklade podrobnej chronológie úkonov konajúceho súdu, poukazuje na zjavne neprimeranú dobu konania o výkone rozhodnutia v trvaní 3 rokov a 4 mesiacov od podania posudzovaného návrhu, identifikuje opakované obdobia nečinnosti, ktoré v súhrne predstavujú dobu vyše 32 mesiacov, čo je vzhľadom na povahu a význam konania o výkone rozhodnutia už na prvý pohľad zjavne neprimerané a ústavne neakceptovateľné. Taktiež zdôrazňuje neefektívnosť postupu okresného súdu spočívajúceho v nevyužití viacerých zákonných opatrení (výzvy, upozornenia, pokuty či zastavenia výplaty štátnych dávok) pri napĺňaní vykonateľného neodkladného opatrenia. Neprimerané predĺženie konania o výkone rozhodnutia malo spôsobiť aj vydanie uznesenia o výchovnom opatrení, ktoré bolo zmätočné, vykazujúce závažné právne vady a ktoré napokon krajský súd zrušil. Dodáva, že tento nesústreďený postup okresného súdu viedol k zbytočnému predĺženiu konania o viac ako 16 mesiacov. Pre úplnosť uvádza, že zbytočné prietahy v konaní na strane okresného súdu nemôžu ospravedlniť ani opatrenia v súvislosti s pandemiou, zmena konajúcej sudkyne či personálna poddimenzovanosť.

6. Zbytočné prietahy a neprimeraná dĺžka konania o výkone rozhodnutia mali vplyv na zhoršenie jeho postavenia ako otca detí, znemožňujúc mu účinné realizovanie jeho rodičovských práv a povinností. Nenávratnou stratou možností tráviť čas s deťmi, budovať vzájomný vzťah a výchovne na nich pôsobiť odôvodňuje priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

7. Na ústavnú sťažnosť predseda okresného súdu reagoval vyjadrením doručeným ústavnému súdu 19. júna 2024, ktorého súčasťou je chronologický prehľad úkonov prvostupňového a odvolacieho súdu a vyjadrenie zákonnej sudkyne. Nepovažuje ústavnú sťažnosť za dôvodnú a finančné zadost'učinenie za oprávnené. Nepoprel, že vec od podania netrvá dlhšie. Zdôrazňujúc objektívny dôvod, argumentoval najmä osobitosťou konania o výkon rozhodnutia, dôrazom na vyriešenie vzťahových rodinných problémov prioritovaním skutočného dobra dieťaťa a jeho práv. Zložitost' veci po právnej a skutkovej stránke odôvodnil sociálnymi problémami v rodine, rozsiahlymi vyjadreniami strán sporu, zmenami v skutkovom stave, zložitost'ou situácie rodiny, postojmi detí

a potrebou ďalšieho dokazovania. Uzatvára, že podľa prehľadu úkonov súd vo veci koná, nie je tak špecifikovaný nárok sťažovateľa na určenie, že súd má vo veci konať bez zbytočných prietáhov.

8. V obdobnom duchu sa nesie vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá taktiež akcentuje aktivitu súdu v konaní, rozsiahlosť/náročnosť spisu a zmeny v osobe zákonného sudcu. Navyše, polemizuje so záverom rozhodnutia odvolacieho súdu vyjadrením právnych dôvodov, pre ktoré sa s ním nestotožňuje.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených ústavných práv procesnej povahy (čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a hmotnej povahy (čl. 19 ods. 2 ústavy, čl. 8 ods. 1 dohovoru, čl. 41 ods. 4 ústavy) zjavne neprimeranou dobou trvania výkonu neodkladného opatrenia upravujúceho styk sťažovateľa s jeho maloletými deťmi, ako aj nečinnosťou a neefektívnym postupom súdu. Pre sťažovateľa má nespornú ústavnoprávnu relevanciu tá skutočnosť, že vznik prietáhov v tomto konaní sa priamo negatívne premieta do znemožnenia vzájomného kontaktu s jeho maloletými deťmi.

10. Pred samotným posúdením otázky, či v tomto súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, ktoré ústavný súd štandardne posudzuje podľa notoricky známych kritérií (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07), ústavný súd nevyučuje, že realizácia rozhodnutia o výkone maloletých detí najmä v komplikovaných prípadoch môže byť skutočne náročná. Prehnané reakcie rodičov vyplývajúce z bolestivých emócií a nespracovaných zranení z ich predošlého vzťahu sú často závažnou prekážkou k vytvoreniu bezpečného a láskavého prostredia pre maloleté deti, ktoré je nevyhnutnou podmienkou ich zdravého psychického vývoja. Vytvorenie aspoň dost' dobrej atmosféry pre deti po rozpade vzťahu ich rodičov, ktorý je sám osebe náročnou a traumatickou situáciou, si od ich rodičov vyžaduje najmä vedomé a cielené ovládanie sa, zrelé a zodpovedné rozhodnutia, budovanie vzájomného rešpektu, a to všetko pri zohľadňovaní najlepšieho záujmu svojich detí. Inými slovami, popri úlohe súdu, ktorý vytvára či zabezpečuje vhodné predpoklady na realizáciu rozhodnutia, zohráva v tejto agende nemenej významnú úlohu aj pričinenie rodičov maloletých detí. Ústavný súd sa tak stotožňuje s racionálnymi úvahami predsedu súdu o podstate tohto mimosporového konania, ktoré spočíva najmä v snahe o zmierlivé vyriešenie vzťahov v rodine.

11. Na strane druhej je nevyhnutné uviesť, že aj napriek komplikovaným až nezmieriteľným vzťahom v rodine súd nesmie rezignovať na osobitnú požiadavku čo najefektívnejšieho postupu v konaní o výkon rozhodnutia o výchove maloletých, ktorý by mal byť optimálne vo vzájomnej rovnováhe s kvalifikovanou ochranou subjektívnych práv účastníkov konania. Z hľadiska povahy veci ústavný súd považuje výkon rozhodnutia o výchove maloletých za privilegované konanie, obzvlášť ak ide o ochranu záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou starostlivosťou i promptnosťou vykonávania procesných úkonov. Uvedené okolnosti pripúšťajú chápanie zbytočných prietáhov v prísnejšom meradle.

12. Konfrontujúc zachovanie požiadavky efektivity konania s okolnosťami tohto prípadu, je možné konštatovať, že po právnej stránke ide o konanie, ktoré síce vyžaduje citlivý prístup súdu, avšak to tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdu. Ako už bolo naznačené, je možné v okolnostiach tohto prípadu identifikovať skutkovú zložitosť tejto veci, zohľadňujúc najmä charakter tohto druhu konania, rozsah spisu, vyšší stupeň náročnosti pri dokazovaní (aj v kontexte princípu materiálnej pravdy) či faktické správanie rodičov maloletých detí. Skutkovú zložitosť veci ústavný súd primerane zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd nezistil také jeho správanie, ktoré by prispelo k zbytočným prieťahom v napadnutom konaní. Práve naopak, sťažovateľ prostredníctvom dvoch sťažností adresovaných predsedovi súdu urgoval postup súdu v napadnutom konaní.

13. V okolnostiach konkrétnej veci je teda zrejmé, že výrazný podiel na nepriaznivom stave vybavovania dotknutej veci má súd. Celková dĺžka konania od podania návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia (30. novembra 2020) do podania ústavnej sťažnosti (25. apríla 2024) predstavuje 3 roky a 5 mesiacov, ktorá je z ústavnoprávneho hľadiska v privilegovanom konaní sama osebe neakceptovateľná a svedčí o neefektívnom postupe konajúceho súdu. Neefektívnosť podčiarkuje skutočnosť, že po podaní odvolania matky maloletých detí (1. marca 2022) proti nariadenému výchovnému opatreniu z 10. februára 2022 bol spis odvolacím súdom dvakrát vrátený ako predčasne predložený z dôvodu administratívnej nedbanlivosti (prvýkrát absencia plnomocenstva právneho zástupcu matky a potreba opravy záhlavia na odvolaní napadnutom uznesení, druhýkrát absencia doručenky od právneho zástupcu matky k odvolaním napadnutému uzneseniu). Ďalšia podoba neefektívnosti v postupe súdu sa prejavila v zrušení odvolaním napadnutého výchovného opatrenia v dôsledku nesprávneho postupu súdu prvej inštancie. Ústavný súd zdôrazňuje, že čas konania na inštančne nadriadenom súde [od jeho prvotného predloženia (10. mája 2022) do jeho konečného vrátenia (19. júla 2023)] v celkovej dĺžke približne 14 mesiacov tak v prípade dvojnásobného vrátenia spisu, ako aj v prípade zrušenia rozhodnutia ide na „vrub“ okresnému súdu. Po zhodnotení vo veci vykonaných úkonov neidentifikoval výrazné obdobia nečinnosti súdu (výnimkou je napr. obdobie od 4. augusta 2021 do 13. januára 2022). Na základe uvedených skutočností je možné vyhodnotiť, že postup súdu sa vyznačoval skôr neefektívnosťou v postupe než sťažovateľom namietanou nečinnosťou.

14. Na predmetnom závere nemôže nič zmeniť ani skutočnosť, že vo veci došlo k trojnásobnej zmene zákonného sudcu. Ústavný súd zdôrazňuje, že akékoľvek systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (napr. III. ÚS 85/2019, I. ÚS 21/2020).

15. Vychádzajúc z uvedených zistení a zo záverov, ústavný súd konštatuje, že doterajší postup okresného súdu v napadnutom konaní nie je možné považovať za súladný so základným právom sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa ústavy a právom na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa dohovoru. Preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

16. Ústavný súd, vychádzajúc z vysloveného porušenia ústavných práv v predošlom odseku tohto nálezu, je tohto názoru, že dĺžka trvania právnej neistoty sťažovateľa v okolnostiach prípadu v spojitosti s faktickým ukrátením otca v styku s jeho maloletými deťmi zasiahla do jeho práva na rodinný život v miere, ktorá odôvodňuje vyslovenie porušenia tohto základného práva už aj s ohľadom na skutočnosť, že následky tohto zásahu sú nevratné a ťažko reparovateľné (m. m. III. ÚS 351/2014, II. ÚS 406/2020). Preto konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a analogického práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Nedosiahnutím účelu základného konania, ktorým je styk s maloletými deťmi vo vykonávacom konaní v kontexte dlhšej právnej neistoty, došlo aj k zásahu do základného práva na ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať vo veci a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

17. Keďže napadnuté konanie v čase rozhodovania ústavného súdu nie je právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy okresnému súdu prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

20. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur z dôvodov podľa bodu 6 tohto nálezu. Ústavný súd pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Berúc do úvahy charakter predmetu konania (nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých), obdobie právnej neistoty sťažovateľa (vyše 3 rokov) a všetky okolnosti daného prípadu, majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 4 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd nevyhovел časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

18. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

19. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľovi, ktorého právny zástupca je platiteľom dane z pridanej hodnoty vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby

uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo predstavuje celkom sumu 856,75 eur.

20. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu